

ADAKS SKOLKURIR.

Årgång 1. Nr: 1

April 1951.

Adak skolkurir är en tidning, som utkommit till förmån för 5-7:ans skolresa 1951.

Således hoppas vi, att den skall bli lättsåld, så pengarna för den hjälper till, så att vi kan göra vår önskade skolresa.

I vår tidning finns artiklar från många olika områden och ämnen, intervjuer med adakbor, diverse berättelser m.m. Vi står i tacksamhetsskuld till alla, som medverkat till, att denna tidning kunnat komma ut, ingen nämnd och ingen glömd. 5-7:an.

En stilla vädjan...

I ädelt folk, som jag nu ber,
så vackert som jag kan.
Ni hjälper oss om Ni nu ger,
en peng´ för våran tidning.
Ej annan utväg vi oss fann,
att ordna själslig spisning
för år av plugg i skolans sal.

Vi nu har tänkt, om detta går,
en resa nå´nstans göra,
jag hoppas så att vi det får.
Till dylikt dock det pengar fordras,
ändå jag tror vi böra
hoppas, ty det snart kan ordnas,
blott Ni bladet köper.

Så kvinna skön och starke man
och hamla, ädla, snälla tant,
en gärning god det är minsann,
det trot jag nog Ni märker.
Och Ni, som nu oss ger en slant,
till Er vi alla tacksamt säger:
"Ett hjärta gott och varmt Ni har."

Adakbo.

En snöflinga berättar.

Jag är en liten obetydlig snöflinga, som varje år faller ned från himlen.

När det börjar nalkas jul, är det riktigt roligt, att ligga på någon fönsterpost eller på något tak. Man får höra så många käringar, som grälar och träter med varandra under stöket. Ibland är det riktigt kul att ligga och höra på, när det är någon skvallerkäring, som är i stugorna och pratar en hel massa smörja. De bakar och stökar, så allt är så prydligt och vackert och det känns, att det är rent i huset.

Det är otrevligt, när det är smutsigt, men det händer så sällan.

Ibland önskar man, att man vore en människa, Men en del gånger är det skönt att vara

snöflinga. Pojkar och flickor talar om, vad de skall giva sina mammor och pappor. De tassa i smyg in i gårdarna och frågar andra barn. Men se i går träffade jag tomten. O, vad jag blev nyfiken på att fråga, vad alla barnen skulle få i julklapp. Jag fick höra alltihop. O, vad det var kul! Varje gång jag ser Olle och Nisse tänker jag: Om ni bara visste, vad ni skall få till julklapp, skulle ni varit mer lydiga mot far och mor." Jag undrar just, vad jag skall få för julklapp i år. I fjol fick jag en konfekt, som barnen i Adak skola hade skänkt mig för att jag hade kommit, sade de. En trevlig jul önskar jag eder alla, och de många julklappar, som ni skall få, skall ni vara väldigt rädda om.

God Jul önskar undertecknad.
Ethel

En vacker vinterdag.

Jag sitter i skolsalen och ser ned mot byn. Isen ligger blank som en spegel, husen äro inbäddade i snö. Det är ganska kallt ute.

Då och då kommer en bil ilande efter vägen eller kommer någon gående. Drivorna äro höga som små berg. Bakom byn ligger ett berg. På det berget finns det mycket träd. Träden syns som konstiga figurer, som står och tittar. På bergets högsta topp finns en sportstuga, som man kan se genom kikare. Det ryker ur skorstenarna och röken försvinner ut i luften. Solen ler ut mot allt det vackra. Telefontrådarna hänga som spindelnät bland träden. En snögubbe står vid grinden och tittar mot vägen. Han har morotsnäsa och ser väldigt lustig ut. På sommaren blir den bara en vattenkälla. Men nästa vinter gör vi en ny, så det är inte något att vara ledsen för.

Caisa Asp

Hanna Jonsson

Yrke f.d. Lärarinna. Började i Adak år 1917. Det var då mindre folkskola här. Hon trivdes ej så bra de första åren, men det blev bättre och bättre för vart år. 1930-33 vikarierade hon på olika platser, så som Hundberg och Kokträsk. År 1933 blev det högre folkskola. Då blev hon ordinarie småskollärarinna. Hon avgick med pension år 1945. Hon bor nu i Adak och trivs mycket bra här.

Gunilla och Ethel

Den gången var jag verkligen rädd.

Det var en kväll, jag hade varit ute sent, så jag kom hem omkring midnatt. Det var vinter och mycket kallt ute, snön knarrade riktigt under skorna. Jag hade kommit ganska långt bort från något hus. När jag fick höra, att det gick någon efter mig, stannade jag men hörde ingenting. Sedan började jag halvspringa och stegen tycktes lång bit, såg jag ett ljus. Jag förstod då, att jag hade kommit till något hus, men jag bodde en bit längre bort. Jag började springa allt fortare och fortare, men stegen tycktes komma närmare. När jag äntligen hade kommit hem, tände jag alla lampor, som gick att tända och lade mig. Jag somnade nästan genast. Och när morgonen kom, frågade mamma, varför jag hade tänt alla ljusen. Då berättade jag hela historien för mamma, och hon bara skrattade och sade, att det var inbillning. Men den gången var jag verkligen rädd.

Siv

Skolrättan.

Jag hade varit i skolan många år och sett många busaktiga ungar, men de, som är där nu, äro i alla fall de värsta. Som i förrgår kan ni tro, då sprättade de fullt med läsk i taket och på jordgloben och önskade, att det tog på en tjock tant i stället. När fröken var ute lekte de tagfatt, de värsta busungarna sprang på bänkarna, så de slamrade så mycket, att jag blev så rädd, att jag gömde mig under katederbordet. Men när fröken kom och satte sig, blev det alldeles tyst. Men sedan skulle ni hört, fröken fick syn på mig. Hon blev så rädd, att hon hoppade upp på bordet och skrek. Men det värsta pojkarna började skratta, För de tyckte det var roligt. En rast, när fönstret var öppet, satte jag på golvet, men "vips", så kom det en snöboll, att det bara är pojkar, som busar, utan många gånger är det flickor. Igår t.ex. skrevo de brev och skickade mellan varandra. Men detta fick fröken se, men tro inte, att flickorna fick skulden. Dock, de är ju så likt flickor!

Gunnar

En natt i klassrummet.

Månen sken in genom klassrummets fönster. Klockan slog tolv. Då bultade det på dörren. "Stig in"! Ropade papperskorgen och gick från sin plats vid katedern, ned till dörren för att se, vem det var. In trädde i tur och ordning kartboken, geografien och historieboken. "God midnatt", hälsade de kartboken. "Vi tänkte, att när Olle läst läxan färdigt i oss, skulle vi gå till skolan och hälsa på er, goda kamrater skulle gissa gåtor. Papperskorgen frågade, om någon visste vad det var, som satt fastklistrat på himlen om natten. "Det var väl inte svårt", sade jordgloben, "Det är ju månen". Just då stack solen upp sin kant bortom skogsbrynet. "Nu måste vi hem, innan Olle vaknar", sade historieboken. "Ja, adjö då med er, vi träffas väl nästa natt," sade geografiboken.

Ove

Skolrättan berättar.

Jag är en skolrätta, som vet allting inom skolan och hör allting. En dag, när jag satt under en bänk, var det en pojke, som var så olydig. Han ryckte sina kamrater i håret, och det är mycket fult. Jag hoppade upp på bänken och bet honom i näsan och tänk, att han sade, att det var hans bänk kamrat, som gjorde det. Det var en lördag i vintras, när det var morgonbön. En pojke och en flicka satt och sprättade papperstussar upp i taket. Tänk, en flicka också! Ibland tycker jag synd om de olydiga barnen, som ej kan låta bli någonting. En del gånger tänker jag: "Det är allt skönt att vara skolrättan."

Ethel

Intervjuer med adakbor.

Under en modersmålslektion fick samtliga barn i 5-7:an ge sig ut i Adakbyn och intervju folk. Resultatet blev nedanstående mer eller mindre utförliga intervjuer.

Sten Asp

Nog trivs jag med mitt yrke alltid. Det är självständigt, och man behöver inte följa några bestämda tider, utan man gör som man vill. Under den brådaste tiden, sådd och skörd, kan det ju bli nog så lång arbetsdag, men det jämnar ut sig med kortare dagar under vintern. Vintertid blir det ju mest ladugårdsarbete, vedhuggning, snöskottning och andra mera underhållsliknande arbeten, som kan utföras. Men när våren kommer, blir det bråttom. Med vårt nordliga klimat skall t.ex. sådd göras på några få dagar för att bli utförd i rätt tid. Under den korta sommaren skall massor av saker göras. Höbergningen är ju för oss en viktig sak och även den skall göras på ett par veckor, om inte grödan skall bli förstörd. Så om det ginge att ändra på klimatet, vore det inte dumt med nio månader sommar och tre månader vinter. Men det är ju nu en gång så, att det inte är något att göra åt det, utan vi får vara belåtna med det klimat, som vi har och inrätta oss därefter.

Märtha, Doris.

Axel Bergström

Trafikrörelsen! Ja, den har ju både fördelar och nackdelar. Vid bra väglag och fint väder, är det bra arbete. Men när det infaller dåligt väder och nattkörning, är det påfrestande ibland. Jag har innehaft trafikrörelsen sedan år 1945, då jag började med trafiken. Det svåraste mötandet på vägarna om sommaren är. kor och cykelåkare. Som avkopplingsarbete tycker jag bäst om jakt och fiske.

Roland och Valle.

Skoltidningens medarbetare Inga Öhman och Syster Vänstedt intervjuade idag damfrisörskan Doris Bergström och frågade, hur hon trivdes i Adak. Ja, säger fröken Bergström leende, och bjuder på en nygräddad kaka, jag trivs alldeles utmärkt. Vid vår nästa fråga, om hon önskade flytta härifrån svarade hon "Nää, bevare sig väl. Det är roligt att resa bort ibland, men ändå roligare att komma hem. Jag trivs med folket och har en förtjusande kundkrets och solen skiner lika varm på något annat ställe. Hon slutade med att fråga oss, om vi tänkte fortsätta som journalister, vilket våra ärade läsare får se i nästa nummer. Lycka till, önskade hon.

Affärsinnehavare Hellström

Jag vill uttala min beundran för befolkningen i Adak med omnejd som kunder för deras goda och glada humör och för de tålmod de visat inför det höjda prishöjningar, som har inträffat. Man ser aldrig några sura miner inför ett nytt högre pris trots att det säkert vållar bekymmer för de flesta hur inkomsterna ska räcka till de ständigt ökade utgifterna.

Sven-Erik, Eivind.

Katt bortsprungen på vägen mellan Hellströms affär och pappershandlen i Adak, som är svart och bär en röd rosett kring halsen och lyder namnet Måns

H användelse till Tel 999 Adak.

Algot Lundström

Herr Lundström började 1945 med skolstädningen, och han säger, att det går bra. Höst och vår är det värst, då det drages in jord och lera. Lärarna har alltid varit hyggliga. Förutom vaktmästaryrket har han skredderi. Han har bedrivit det en längre tid ungefär 11 år, och han tycker det är mycket intressant.

Johnny, Gunnar.

Axel Lundmark

Född den 30/8 1899, skolgång fyra terminer vid mindre flyttande folkskola. Avgång vid 13 års ålder, första anställning efter slutad skolgång hos Finn Elof Bergström, Malåträsk, som kusk, tiden jan-juli. Mellan bastuträsk-Malå en resa i veckan. Lön fri matsäck + 3 kr. + 2,50 till nattlogi och kaffe, därefter vallpojke 1 år i Adak, därefter 4 års anställning hos Malå revir under jägm. Västlind i stämplingar, skogstaxering, samt diverse timmermansarbeten å jägmästarebostället. Deltagit en sommar i flottning i Vindelälven mellan Stensund, Sorsele och Rödåsel. Värnplikt 1922, giftermål 1924, byggde vid den tiden eget hem, därefter byggmästare i ca 17 år med jordbruk som binäring, nuvarande arbetsuppgifter: arbetsfördelning, ledamot i kyrko-och skolstyrelse, taxeringsnämndens ordf. sysslar nu med taxeringsarbete.

Fred, Sigurd.

Valle Eklund

Jag tycker, att yrket är bra och jag tjänar bra så jag lever och mer behöver jag inte. Ibland är det mycket folk, och då är det litet jobbigt.

Vanja

Pastor Hägglund

är född stenselebo. Vid 7 års ålder flyttade han till Norrberg. I Norrberg växte han upp. Vid 16 års ålder lämnade han sig åt Gud. Redan tidigt förnam han Guds kallelse att bli pastor. 1927 besökte han den första bibelskolan. Han har varit tre olika perioder i Tärna socken, i Ådalen, Umeå m.fl. platser. Här i Adak har han trivts bra eftersom folk i allmänhet är mycket snälla och sympatiska människor. Han trivs med sitt yrke, eftersom han känt det som en Gudomlig kallelse. Hans fru Gärda Hägglund är förr lyckselebo. Uppväxt i ett krontorparhem. Vid 12 års ålder reste hon till Betsele till sin mormor. Sedan fortsatte hon som hembiträde och husföreståndarinna. Även har hon försörkt sig som affärsbiträde, bl.a. i Stockholm på bröd- och mjölkaffär i tio månader. Vid 28 års ålder gifte hon sig. Hon har ofta deltagit i sin mans verksamhet. Vid ingåendet av äktenskapet blev hon prästfru.

Ruth, Laila, Barbro.

Valdemar Granwall, skomakare.

I nio år har Valdemar arbetat med skolagning. Född 1904. Valdemar trivs i Adak.

Eivind, Sven-Erik.

Harriet Larsson

Fru Larsson trivs i Adak. Hon går på gymnastik, hon önskar, att få hava kvar den

lärarinna, som hon haft i vinter. Hennes yrke är husmor. Hon önskar, att få börja någon idrott i sommar t.ex. handboll eller fotboll. Fru Larsson är friluftsmänniska. Hon trivs mycket bra i Adak, eftersom hon varit här mesta delen av sitt liv. Hon liksom alla, längtar tills det blir sommar, då hon får resa till sin sportstuga, som de har byggt i Bastusel. Där vid sportstugan rinner Skellefte-älven. Hon tycker om att fiska och sola sig.

Gunilla och Ethel

Arthur Öhman, snickare, m.m.

Arthur Öhman, har haft snickeriet till sitt yrke i 25 år. Under denna tid har han tillverkat fönster, dörrarö köksinredningar, trappor m.m. Han trivs bra med detta yrke, men har haft jordbruk till sin binäring. Han har fött upp fem dåligt fostrade pojkar. Det har gått bra, men han har kanske fått slita ibland. Fabriken kostar 45 tusen kr., maskiner 30 tusen kr. Gubben säger, att han har tänkt fortsätta, så länge han orkar.

Vi frågar nu en arbetare, Ingevald Karlsson, hur han trivs.

"Jag trivs verkligen bra, men man blir ju så blyg, när det kommer så många tidningsmän. Det är litet över fem år sedan jag började. Jag har ju tänkt fortsätta så länge det går.

Den gång Öhman haft flest arbetare, har han haft fem, men nu är det bara tre.

Sigurd och Johannes.

Seth Öhman

När man kommer byvägen fram i Adak, ser nästan vem som helst en liten rödmålad kåk, som står vid vägen. Där bor den berömde tavelkonstnären Seth Öhman. Han är pigg som en mört trots sin "höga" ålder. Det är svårt att säga någonting. Han har fyra rum och kök. Sitt måleri har han hållit på med i många, många år. Han säljer också många tavlor. Han har trots allt aldrig lyckats vinna någon brud. Finfin sångröst har han också. Just nu sitter han och äter. Frukosten åt han troligen klockan 7. Han är nog uppe klockan 5 eller 6 varenda morgon. Efter måltiden knacker han på sin prisdosa och lägger in en stadig mullbänk. Men att utfråga den här allvetaren är inte så gott. Nu är han då aldeles tyst, så nu är det nog nog utfrågat. Bäst man börjar tänka på att fara, innan man blir utkastad. Ja, tack så mycket för idag, du kommer säkert att läsa vår tidning. Hej, hej,

Fred, Karl-Georg.

Efter trippen hos Seth Öhman, sticker vi i väg till adakbagaren Gunnar Lundmark. Han är en hygglig karl, som gärna berättar om sina öden. Han är född i Svedjan 18 april 1907. Vid 20 års ålder började han arbeta som byggnadsarbetare. Men efter några år slutade han med arbetet. Han började då som bagare. Han är gift och har tre barn. Den äldsta träffar vi vid ett stort bakhord, där han äter kakor så mycket han hinner. Men det kan ju också hända, att han springer något ärende. Gunnar berättar också om, hur hela maskineriet hänger ihop. Klockan 6 får han börja jobbet. Han slår på ugnen och börjar göra i ordning degen, så att den ska bli klar till första niolimpan. Han bakar finfin limpa, så den är värd att köpa. Men han bakar inte bara limpor, nej, då det är inte bara en sort, som finns i skyltfönstret. Klockan 10 är småbrödet färdigt, kl. 12 är det lunch då får bagaren äntligen en lugn stund. På e.m. Blir det mindre bråttom, då blir det bara att göra litet småplock. Kundkretsen är mycket stor, och de är mycket vänliga. Han har varit i Adak i 5 år. Efter att ha blivit bjudna på en massa kakor, tackar vi och beger oss hem.

Karl-Georg, Fred.

Märtha Lundmark och Karin Nygren, posten.

Poststationsföreståndare fru Lundmark började 1928 i sin hemby. Arbetet är trivsamt. Frun är gift. Uppfostrat två barn, skött husarbetet ensam. Barnfödd i Malå-Vännäs, flyttade 1949 till Adak. Lokalen var mycket dålig. Det kändes svårt från början. Men sedan hon blev bekant med folket blev arbetet mycket trevligt, då Adakborna är vänliga och förstående. Sedan fick vi en bättre lokal. Postbiträde Karin Nygren, barnfödd i Bastusele, en liten by från Adak. Fröken Nygren är inte gift. År 1949 började fröken med postarbetet. Hon tänker fortsätta med det. Fröken arbetar både för postverket och för fru Lundmark. Hon arbetar tre timmar om dagen för postverket. Folket här i Adak tycker hon är mycket bra att ha att göra med. Hon tycker, att det är litet ungdom, så det är ganska trist om kvällarna. Fröken är med i gymnastiken, och det tycker hon är mycket trevligt.

Kaisa, Asta.

Gruvarbetare Rune Walther.

Herr Walther började 1946 med gruvarbetet. Första arbetet inom gruvbranschen var i Bolidens gruva. Walther arbetade till år 1947 där, sedan var han endast några dagar i Dalafinnhittan, varefter han fortsatte i Bolidens gruva. W. Tycker, att arbetet är intressant men osunt och hårt ibland. Det har ju förbättrats så småningom, så arbetsförhållandena har blivit bättre. Nya maskiner gjorde arbetet lättare. I september sträckte W. Ryggen vid ett olycksfall. Fick då anställning på poststationen i Adak, vilken han förestod i 8 mån. Såsom vikarie. Under detta arbete, som ju ej var kroppsligt ansträngande läktes skadan fullständigt och han åter gick år 1948 till gruvarbete, denna gång åt Sveriges Geologiska Undersökning. Detta arbete avslutades dock år 1950 med permittering som följd. Under sommaren 1950 utannonserades av Danska staten plats som gruvarbetare på Grönland. W. tog chansen och sökte, erhöll anställning och åkte dit den 19 juli 1950. Detta blev faktiskt en upplevelse istället för en anställning. Resan företogs med flyg, först till Island, Reykjavik. Då den båt, som skulle skaffa material m.m. blivit försenad i packisen, fick arbetarna kvarstanna på Island 9 dagar. Färden därifrån företogs med Cathalinaplan, alltså flygbåt och vi kom äntligen fram. Arbetet i Grönlands fjäll gällde ju undersökning. All fritid gick förstås till att beskåda naturen och det djurliv, som förekom i detta isens land. Den korta sommar där var, var nog en av de härligaste man kan tänka sig. Herr Walther är nu återanställd hos Bolindens gruv AB. och anser sig nöjd, vill dock inte avge något tips om framtida arbetsperspektiv.

Asta, Kaisa.

En karolin berättar.

Jag skulle följa med Levenhaupts trupper, som skulle hjälpa Karl XIII. På våren följde vi med några båtar över Östersjön. Det var svårt att gå på leriga vägar. Vi hade gått några mil, när vi sågo stora trupper närma sig. Vi ställde upp i slagordning. Striden blev hård. I början av slaget blev jag tillfångatagen av ryssarna, men jag lyckades skära av repen med min kniv. Sedan befriade jag en "kompis". Men nu måste vi gå genom alla ryssarnas linjer. På ett ställe höll vi på att bli tagna, men vi lurade ner dem i ett dike och kastade en tunna krut i "huvet" på dem. En fyrade av pistolen, då den tände eld på krutet. Knallen hördes vida omkring och många ryssar kom till platsen. Men vi kröp upp på två hästar och skrek: "På dom". Då glömde de oss och gick på svenskarna. Vi följde med och "hivade" upp några gevär till svenskarna. Vi kommo oskadda tillbaka, men på slutet blevo vi sårade och skickades hem till Sverige.

Gunnar,

Annonser

Ett rum finns att hyra på torget, som är väl möblerat.
Och så var det advokaten, som satt i barnkammaren och berättade domsagor.
Hund skall bära halsband med ägarens namn, vilken springer lös i staden.
Kläderna blev förstörda av elden, som hängde på väggen.

Pojken som skulle gå till prostgården.

En bonde skulle en gång skicka sin son med några abborrar till prosten i församlingen. Så sa han till pojken, att när han kom fram, skulle han säga så här: Jag skulle gå till vördig prost med några abborrar, di ä´ inte stora, men så ä´ di dess fler, far sa´, att när han skulle få mer, skulle han ge fler. Det skulle nog pojken komma ihåg, tyckte han. Och så gick han och rabblade det om och om igen, tills han kunde det både fram- och baklänges. När han så kom fram till prostgården, var han så säker på sig, så och börja tvärt att rabbla upp hela ramsan i ett enda andetag: jag skulle gå till vördig abborra med prostar, di är inte så många, men så ä di dess fler. Far sa, att skulle han få mer, skulle han ge mindre.

Inga.

Vår skolresa

Snön på de norska fjällen ska glittra,
alla jäntor av glädje fnittra.
Resan mot fjällen går,
snart vi första toppen når.

Grabbarna ska diskutera,
fotboll, tennis, mycket mera.
Kanske vi någon snöstorm möter,
akta, så vi ej oss stöter.

Blir vi utan mat, lever vi på fisk,
retas nån, så får han smisk.
Om en vecka vi färden hemåt ställer,
bussens dörr igen vi smäller.

Johannes.